

SVENSK UTBILDNING I ETT UTIFRÅNPERSPEKTIV

ANALYS AV OECD-GRANSKNINGAR

Jan Hylén

BAKGRUND

Många OECD-projekt jämför och analyserar svensk utbildning.

Om man lägger alla studier bredvid varandra – går det att se en samlad bild? I så fall – hur ser den ut?

Svårt för enskilda handläggare att hinna läsa alla studier.

Sammanställning av 12 studier från 1999 – 2009

Uppdatering av analys från 2005/06



MATERIAL

Country Notes

- Early childhood education and care policy, Country note, Sweden, 1999
- Thematic review of the transition from initial education to working life, Country note, Sweden, 1999
- Thematic review on adult learning, Country note, Sweden, 2001
- Attracting, developing and retaining effective teachers, Country note, Sweden, 2004
- Developing highly-skilled workers: Review of Sweden, 2004
- Equity in education, Country note, Sweden, 2005
- Learning for Jobs: OECD Reviews of Vocational Education and Training, Sweden 2008
- Thematic Review on Migrant Education, Country note Sweden , Chapter 1-2, September 2009



MATERIAL

Jämförande rapporter

- Thematic review of the first years of tertiary education, Comparative report, Summary and conclusions, 1997
- Thematic review of the transition from initial education to working life, Final comparative report, 1999
- Thematic review of early childhood education and care policy, Draft comparative report, 2000
- Tertiary education for the Knowledge Society, Volume 1 and 2, 2008



TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Genomgående teman – utmärkande drag, särskiljande egenheter

- Organisering
- Finansiering
- Tillgänglighet, innehåll och likvärdighet
- Lärarna

Avslutande sammanställning och analys

- Plus och minus

UTBILDNINGSVÄSENDETS ORGANISERING

Skolan starkt decentraliserad

- Stor frihet både för kommuner, skolledare och lärare
- Unikt och i huvudsak positivt – ger delaktighet, lyhördhet, flexibilitet
- Risker: minskad likvärdighet, ökade skillnader, innovationer sprids inte

Privat och offentligt

- Kritik mot svaga kopplingar mellan privata och offentliga sektorn (vuxenutbildning, yrkesutbildning)
- Pläderar starkt för lärlingssystem

UTBILDNINGSVÄSENDETS ORGANISERING

Fria skolval

- Positivt, men riskerar gynna:
- Elever födda i Sverige
- Elever med högutbildade föräldrar

Migration-studien kritisk

- Citerar Skolverksrapport som påvisar ökad segregation och fallande prestationer i skolsystemet som helhet

FINANSIERING

Unikt hög grad av off. finansiering och i huvudsak offentligt utförande

Finansieringen förstärker decentraliseringen

- Kommunerna bestämmer skolbudgeten
- Rektorererna har stor frihet inom sin budget
- Pengarna följer eleven
- Ger stark konkurrens och stora skillnader

Högre utbildning – Sverige och Norden lägger kostnaden på skattebetalarna, inte studenten och inte familjen

- Inga terminsavgifter, generösa studiestöd



TILLGÄNGLIGHET

Hög tillgänglighet – barnomsorg, vuxenutbildning, högre utbildning

Också ett högt deltagande

- Barnomsorg – mkt högt deltagande
- Gymnasiet – många går vidare men ca 10% börjar på Ind.Pr.
- 85% av 22-åringarna har gy-examen: imponerande
- Många läser på högskolan, men börjar sent

Vuxenutbildning – högt deltagande

- Deltagandet i fortbildning också högt och mindre skillnader än i många länder



INNEHÅLL

Betyg och bedömning

- Relativt få examinationstillfällen
- Lärarnas egna bedömning tyngre än vanligt
- Nationella prov används mindre än i de flesta länder

Trygghet

- Svensk skola är trygg
- Lärandevänlig och pedagogiskt stödjande
- Betyg sätts relativt sent vilket ökar elevernas trygghet

LIKVÄRDIGHET

Stödet till invandrarelever – likvärdigheten ifrågasatt

- Väl utbyggd barnomsorg bra, men mer språkstöd behövs
- Skolan – bra med undervisning i matte på elevens modersmål
- Lärarlyftet bra satsning
- Brister i lärares och skolledares mångkulturella kompetens – utbildning och rekrytering av invandrare
- Fler lärartimmar, bibliotek, läxläsningshjälp mm behövs
- Bra att återinföra speciallärare
- Segregerat boende och segregerade skolor ett stort problem
- Sverige har bra uppföljning och utvärdering men svårt att koppla resultaten till politikutformning

LÄRARNA

Arbetsvillkor

- Stor del bunden arbetstid
- Varierad arbetsbörda men relativt få elever per lärare
- Svag auktoritet och låg status
- Mkt positivt att rektorer kan välja sin egen personal

Lön

- Unikt individuella löner – ses positivt
- Tydligare karriärstrukturer vore bra
- Relativt låg lön jmf med övrig befolkning

LÄRARNA

Läraryrket som profession

- Känslan av ansvar för professionsutveckling anses svag
- Individuella lönesystemet ger bra potential
- Starka fackföreningar, men mindre stark professionsutveckling

Läraryrket (2004)

- För lite fort- och vidareutbildning (innan Lärarlyftet)
- Bra med varierad utbildning men risk för samarbetssvårigheter mellan lärare
- Utbildningen ambitiös och akademisk men risk för brist på sammanhang
- Studenternas val följer inte arbetsmarknadens behov



SAMMANFATTANDE BILD

Decentraliseringen unik stor

- Stor potential men också stora risker, speciellt för likvärdigheten
- På senare år betonas riskerna mer

Stor flexibilitet en styrka

- Risk att grupper faller mellan stolarna och risk
- Risk för bristande helhetssyn

SAMMANFATTANDE BILD

Positiv strävan att möta individuella behov men brister i genomförandet

- Professionaliseringen av läraryrket
- Lärarutbildningen
- Omhändertagandet av invandrarelever
- Bra statistik och utvärdering – men används resultaten tillräckligt?

Förändrad bild eller tillfälligheter?

- Fram till 2005-06 en fråga om att stärka existerande system
- Två studier från 2008-09 mer kritiska
- Förhoppningar som inte infriats
- "OECD" inte en monolit utan olika studier görs av olika personer